

Анотації

Звонкова Г. Л. Южный научный центр АН УССР: краткий исторический очерк.

Показано структуру и основные направления исследований Южного научного центра АН Украинской ССР с начала его деятельности.

Zvonkova G. L. The Ukraine south scientific center of USSR Academy of Science: short historical essay.

A structure and basic directions of researches of the South scientific center of USSR Academy of Science from the beginning of its activity is shown.

В. І. Ільницький

СТРУКТУРА ДРОГОБИЦЬКОЇ ОКРУГИ ОУН (1945–1952)

Ключові слова: ОУН, УПА, Дрогобицька область, структура, округа, надрайон, провід, референтура.

Ключевые слова: ОУН, УПА, Дрогобычская область, структура, окрестности, надрайон, провод, референтура.

Key words: OUN, UPA, Drohobych area, structure, county, nadrayon, wire, referantura.

Дослідження структури Дрогобицької округи ОУН є важливою науковою проблемою. Адже від повноцінного розкриття цього питання залежить вирішення іншої проблеми — діяльності округи. Вивчення структури також дозволяє простежити масштаби функціонування та організаційні зв'язки між окремими ланками. Частково це питання розглядалося в узагальнюючих працях, зокрема, у дослідженнях Д. Веденеєва і Г. Биструхіна [1], А. Кентія [2; 3], Ю. Киричука [4], А. Русначенка [5]. Значно ретельніше проблему адміністративного поділу та організаційного устрою вивчав П. Содоль [6; 7]. Декілька праць, присвячених питанням структурного поділу, опублікував історик Володимир Мороз [8]. Дослідники у загальних рисах показували структуру на всіх теренах загалом або окремих ланок. Однак спеціального дослідження, присвяченого структурі підпілля Дрогобицької округи немає. Тому метою статті є висвітлити структуру Дрогобицької округи ОУН у 1945–1952 рр.

Згідно з підпільним адміністративним поділом Дрогобищина упродовж 1940–1945 рр. перебувала в статусі області у складі краю Західні Українські Землі, який охоплював на той час території історичної Галичини та Холмщини. До літа 1944 р. у складі області були три округи — Дрогобицька, Самбірська та Стрийська. Дрогобицька округа була ліквідована навесні 1944 р. [8, с. 189]. Округи, у свою чергу, поділялися на повіти, а повіти — на райони, райони — на підрайони (кущі), кущі — на станиці, що вважалися найнижчою ланкою адміністративно-територіального поділу організації [9, арк. 327; 10, арк. 17]. Відповідно до адміністративно-територіального поділу, що був прийнятий в УПА, територія Дрогобицької області ОУН входила до складу Дрогобицької Військової округи (ВО) 5 «Маківка» (у складі УПАЗахід). Командир ВО одночасно займав пост військового референта Дрогобицького обласного проводу ОУН.

Рішення щодо реорганізації краю Західні Українські Землі було прийняте Проводом ОУН, імовірно, у листопаді 1944 р. Принаймні, про це йдеться у листі голови Бюро Проводу ОУН Романа Шухевича (Степана) до крайового провідника ЗУЗ Романа Кравчука (Петра): «Тепер, у зв'язку з новою організаційною схемою, Ви самі зможете легко обслужити ті 3 одиниці, які Вам підпорядковані». Дата цього листа не відома, але у ньому говориться про призначення організаційного референта ЗУЗ Петра Дужого (Дороша) референтом пропаганди Проводу ОУН, що сталося саме в листопаді 1944 р. [11, с. 43–44]. У листі П. Дужого, що датований 22 листопада 1944 р., йдеться про призначення З. Тершаковця (Федора) обласним провідником ОУН Дрогобищини із такою нотаткою: «Федір уже пішов до праці. В сьогоднішній записці до нього я доручив йому на майбутнє підпорядковуватися Арпадові. У записці до Арпада я написав, щоб він, покликаючись на Ваше і моє доручення, перебрав Федора, Галича і Зенона» [11, с. 41]. Арпад — це обласний провідник ОУН Львівщини, який став першим крайовим провідником Львівського краю. З листа Петра Дужого можна зрозуміти, що йдеться про підпорядкування Дрогобицької (провідник З. Тершаковець — Федір) та Перемишльської областей (провідник В. Галаса — Зенон) Львівському краю. Щоправда, невідомо, чи така реорганізація була ініційована керівництвом

ОУН, чи була це ініціатива самого П. Дужого як організаційного референта ЗУЗ (що досить малоймовірно).

Відповідно до реорганізації адміністративно-територіального устрою ОУН була проведена й реорганізація військово-територіального поділу УПА. Замість п'яти ВО, які існували станом на листопад 1944 р., було створено три, які, мабуть, мали співвідноситися із новоутвореними краями ОУН, що постали у зв'язку з реорганізацією областей та функціонували аж до припинення організованої боротьби на українських землях. Відповідно до наказу УПА-Захід (ч. 9/44 від 25 листопада 1944 року) ВО 5 «Маківка» приєднувалася до Станиславівської ВО 4 «Говерля» [12, арк. 4], а не до ВО «Буг», як це мало б випливати із розпорядження П. Дужого. До ВО «Буг» приєднано тільки Перемишльську ВО «Сян». Виходячи з того, що згодом Дрогобиччина по лінії ОУН входила до Карпатського краю (основу якого становила Станиславівська область), а по лінії УПА — до ВО 4 «Говерля», територіально співвідносного з ним, можна припустити, що в листопаді 1944 р. існували ще певні розбіжності щодо підпорядкування Дрогобиччини. Коли відбулося впорядкування структури, точно невідомо, хоч можна припустити, що це сталося наприкінці 1944 р., але не пізніше весни 1945 р.

Дрогобицька обласна організація ОУН була реорганізована в Дрогобицьку округу. При цьому навесні 1945 р. певні частини території, що входили до складу області, були перепідпорядковані іншим територіальним одиницям ОУН. Так, Жидачівський повіт відійшов до Калуської округи ОУН Карпатського краю; на його основі створено Журавненський надрайон, структуру якого складала два райони — Жидачівський і Журавненський. Миколаївський і Рудківський повіти були перепідпорядковані Городоцькій (Львівській) округі Львівського краю ОУН й увійшли відповідно до Городоцького (Комарнівського) надрайону (від Дрогобиччини відійшли Рудківський і Комарнівський райони) і Миколаївського (Щирецького) надрайону (перейшов Миколаївський район).

Із колишньої Перемишльської області не пізніше травня 1945 р. до Дрогобицької округи приєднано ту частину Добромільського повіту, яка опинилася на схід від польсько-радянського кордону. З неї створено Добромільський район

ОУН, який охопив за радянським поділом територію Добромисьського та Нижанковицького районів Дрогобицької області УРСР.

До складу Дрогобицької області УРСР за радянським поділом увійшли такі райони, які не перебували у складі Дрогобицької області ОУН до 1944 р. включно, ані після того, як була створена нова Дрогобицька округа ОУН (весна 1945 р.): Крукеницький, Медицький, Мостиський і Судововишнянський, які від весни–літа 1945 р. входили до Яворівського надрайону Городоцької (Львівської) округи Львівського краю, а також Новострілицанський та Ходорівський райони, які входили до Бібрецького надрайону Рогатинської округи Львівського краю ОУН.

Дещо зменшену за територією, порівняно з областю 1944 р., новостворену Дрогобицьку округу поділено на три надрайони: Стрийський (I), Дрогобицький (II), Самбірський (III, «Кіндратів») [13, арк. 34, 111].

До Стрийського надрайону увійшли 4 райони: Меденицький, Сколівський, Славський і Стрийський [14, арк. 271–273зв.]. Дрогобицький надрайон складався з Боринського, Дрогобицького, Дублянського, Підбузького і Турківського районів [14, арк. 260–261зв., 274–288], а також міста Дрогобич. Крім того, від осені 1945 р. статус окремого району певний час мав Борислав і околиці (т. зв. нафтопромисловий басейн). Самбірський надрайон включав шість районів: Добромисьський, Нижньоустрицький, Самбірський, Старосамбірський, Стрілківський і Хирівський [13, арк. 12; 15арк. 7зв. — 8зв.; 14, арк. 258–259зв., 289–296, 350–371]. Слід зауважити, що від часу створення (весна 1945 р.) аж до ліквідації (1952 р.) цей надрайон не зазнавав, на відміну від двох інших, жодних територіальних змін.

Створення нових адміністративних одиниць відбувалося на основі попередньої структури. Обласний провід ОУН склав основу Дрогобицького окружного; Стрийський і Самбірський окружні — відповідно Стрийського і Самбірського надрайонних провідів. По суті новоствореним був тільки Дрогобицький надрайонний провід ОУН, хоча можна припускати, що основою для нього став Дрогобицький повітовий. Інші повітові та районні проводи давали кадри для керівництва більших районів, що

відповідали радянському поділу. Найнижчою адміністративно-територіальною одиницею була станиця, яка відповідала одному населеному пунктові. Кілька станиць (залежно від кількості членів і симпатиків) формували куцц, яких у районі налічувалося від двох до шести.

Достеменно невідомо, коли саме завершилася реорганізація структури ОУН. Перші документи референтури пропаганди, в яких фігурують Дрогобицька округа та Самбірський надрайон, датовані, відповідно, 27 і 30 травня [13, арк. 34, 46]. При цьому варто зазначити, що місячний звіт окружної референтури пропаганди названий «Звітом ч. 1», у якому згадувано про вишколи, які відбувалися, починаючи з лютого 1945 р. Це дає підстави стверджувати, що у травні уже функціонував не окружний провід, радше окружний осередок пропаганди. У звіті подано, що окружний референт організував 13–19 травня вишкіл пропагандистів. Євген Пришляк, котрий у лютому 1945 р. був призначений референтом Служби безпеки (СБ) Самбірського окружного проводу ОУН, на слідстві у 1952 р. зізнавав, що невдовзі після початку його праці на цьому посту Самбірська округа була переформована в надрайон [16, арк. 203]. Отже, округа існувала ще до початку згадуваного вишколу [13, арк. 46]. Обласний референт Українського червоного хреста (УЧХ) Юлія Ганущак (Галичанка) також зізнавала, що до травня 1945 р. З. Тершаковець був обласним провідником [17, арк. 232]. Усе це дає підстави датувати створення Дрогобицької округи ОУН весною 1945 р.

Слід зауважити, що пізніше радянські органи, з огляду на те, що за радянським адміністративно-територіальним устроєм округа охоплювала більшу частину тодішньої Дрогобицької області, часто вживали щодо округи означення «область».

Реорганізація ВО 5 «Маківка» у ТВ «Маківка» у складі ВО «Говерля» була здійснена навесні 1945 р. Поряд з назвою ТВ «Маківка» після реорганізації структури ОУН і УПА продовжували вживати поняття ВО «Маківка». Так, Данило Міршук (Клименко), що у лютому 1945 р. був інструктором політвиховного відділу, а впродовж літа–осені того ж року — вишкільником окружного осередку пропаганди Дрогобицьчини, у своїх спогадах постійно вживає щодо цього періоду поняття ВО «Маківка». Ніколи не вживав «група» чи «тактичний відтинок»

[18, с. 105, 146, 177, 200]. У двох документах, в яких подано інформацію про загибель командира ТВ «Маківка» сотника Богдана, Щита, його посаду названо як «командир ВО» [19, арк. 308, 309]. Зрештою, сам командир ТВ «Маківка» Я. Вітовський на допитах інколи називав себе командиром ВО [20, с. 739].

До керівних органів станиці входили станичний та довірені особи, які виконували різні завдання, наприклад, пропагандистів. До складу кущового проводу входили: кущовий провідник, масовий пропагандист, референт (інформатор) СБ, господарчий референт, командир СКВ (військовик) [9, арк. 227].

Склад районного проводу формували: районний провідник, референт пропаганди, референт СБ, військовий референт, господарчий референт, референт УЧХ. Структура надрайонного проводу була подібна до районного [9, арк. 227]. На рівні округи провід ОУН складався з окружного провідника; організаційного референта, який одночасно виконував функцію заступника провідника; референта СБ; референтури пропаганди; господарчої референтури; військового (організаційно-мобілізаційного) референта; референтури УЧХ.

Керівництво референтурами здійснювалося за вертикаллю [9, арк. 1]. Наприклад, референт СБ надрайонного проводу ОУН керував практичною діяльністю референта СБ районного проводу, провідник організації надрайону — роботою провідника району і т. д. Керівник референтури одного напрямку не мав права контролювати й давати розпорядження керівникові референтури іншого напрямку. Якщо в референтурі на рівні конкретного району, надрайону чи округи (так відбувалося в перші повоєнні роки) працювала група людей, вона працювала у формі осередку (наприклад, районний осередок пропаганди, окружний осередок СБ). Замість слова «референтура» часто вживалося слово «осередок». Референта називали керівником (провідником) осередку.

Організаційний референт окружного, надрайонного чи районного проводу виконував обов'язки заступника провідника, здійснюючи контроль за виконанням обов'язків іншими референтами цього проводу та підлеглими проводами, за дотриманням організаційних інструкцій, підбором та розміщенням кадрів, роботою зв'язку [21, арк. 165]. Організаційна референ-

тура, що у попередній період була розбудована на високому рівні, від весни 1945 р. фактично припинила своє існування.

Референтура пропаганди використовувала різні форми та методи донесення до населення ідей визвольного руху: усну пропаганду, видання і поширення листівок та іншої націоналістичної літератури. Джерела дозволяють докладно відтворити структуру референтури пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН, що була сформована навесні 1945 р. відповідно до інструкції ч. 3/45 від 10 травня, крайового осередку пропаганди [13, арк. 43–44, 306]. Ця схема з деякими поправками діяла аж до припинення організованої боротьби ОУН, що підтверджує цілий ряд джерел [8, с. 190]. Відповідно до неї передбачався розподіл функцій за напрямками: масової (усної) пропаганди, редакційно-видавничої, вишкільної, інформаційної, технічно-адміністративної.

Референт пропаганди відповідав за всю пропагандистську та вишкільну роботу у своєму терені і підпорядковувався по діловій лінії референтові вищого рівня, а по організаційній — тереновому провідникові, який без погодження з референтом пропаганди не мав права втручатися у пропагандистську роботу.

Функції референтів були такими: відповідно до вказівок згори, організація пропагандистської і вишкільної роботи; перевірка і вдосконалення роботи; організація вишкільних референтів та пропагандистів нижчого рівня (за участю представника референтури вищого рівня); складання звітів у визначений термін своєму діловому зверхнику і тереновому провідникові; безпосередня організація роботи свого осередку. Крім того, до функцій окружного референта входила організація співпраці, допомоги і контролю за роботою політвиховного відділу Тактичного відтинку УПА «Маківка». До функцій надрайонного належало проведення відправ (занять. — *В. І.*) з районними проводами ОУН (не менше двох разів у місяць), мітингів, зборів чи нарад (не менше двох разів у місяць); до функцій районового референта — проведення основної вишкільної роботи серед активу ОУН по куцах у формі одноденних вишкільних відправ (не менше двох разів у місяць) та проведення мітингів, зборів і нарад (не менше чотирьох разів у місяць).

Функції працівників осередків: а) заступника референта (в окрузі їх було зазвичай два): разом із надрайонними рефе-

рентами організувати вишколи районних і масових пропагандистів; безпосередньо здійснювати перевірку пропагандистської та вишкільної роботи; проводити вишкільні відправи з надрайонними та районними проводами ОУН (не менше двох разів на місяць); проводити мітинги, збори та наради (не менше двох разів на місяць); звітувати у визначений час референтові; виконувати інші доручення референта; б) адміністратора: розпоряджатися усіма необхідними у пропагандистській роботі технічними матеріалами та забезпечувати ними осередок; організувати для осередку місця постою, криївки, сховки для харчових запасів, охоронну боївку та зв'язок; виконувати інші доручення референта; в) інформатора (в окрузі): забезпечувати осередок інформацією, яку можна використати в пропаганді, отриманою від СБ ОУН та політвиховника відтинка УПА, з ворожих пропагандистських видань і преси, з радіоефіру; відповідати за роботу бібліотеки та архіву; організувати роботу радиста та «архіваря-бібліотекаря»; звітувати у визначений час референтові; виконувати інші доручення референта; г) редактора (в окрузі): організувати друкування у потрібній кількості центральних, крайових та місцевих видань; організувати роботу репортерів-дописувачів та надсилати їх матеріали до видань крайового осередку; відповідати за роботу «техзвена» (друкарні. — *В. І.*) (машиністів, циклостилестів чи друкарів); звітувати у визначений час референтові; виконувати інші доручення референта; г) інструкторів (округа і надрайони інколи формували вишкільну ланку): брати участь у вишколах районних і масових пропагандистів; проводити мітинги, збори та наради; звітувати у визначений час референтові; виконувати інші доручення референта; д) технічних та допоміжних працівників (машиністи, циклостилісти, друкарі, радисти, художники, «архіварі-бібліотекарі», охоронці, зв'язківці): виконувати роботу відповідно до свого фаху.

Масові пропагандисти мали такі обов'язки: організувати масову пропаганду в кількох станицях (в кожному куці, або боївці СБ ОУН, рекомендовано мати масового пропагандиста); проводити мітинги в кожній станиці (двічі на місяць); масовий пропагандист боївки СБ спільно з її провідником відповідав за вишкіл; організувати та контролювати роботу сільських пропагандистів і вишколювати їх; звітувати про свою роботу перед

районними референтами у визначений час; виконувати всі інші доручення й накази.

Сільські пропагандисти були зобов'язані читати та пояснювати людям видання підпілля [13, арк. 43]. У випадку, коли «техзвено» (друкарня) перебувало окремо від осередку, на його керівника покладался обов'язок забезпечення безперебійної роботи друкарні для виконання необхідного обсягу робіт: відповідно до правил конспірації, будувати криївки, здійснювати матеріальне забезпечення персоналу друкарні; керувати роботою кожного працівника, перевіряти правильність набору, тримати постійний зв'язок з редакторами видань та своїм керівництвом. У такому випадку «техзвено» мало свого адміністратора, інформатора, редактора (коректора), інтенданта, зв'язківців [22, с. 31–32].

З часом, у зв'язку з браком кадрів та обладнання у Дрогобицькій окрузі ОУН, структура референтури пропаганди скорочувалася. Так, на 1 липня 1948 р. в Дрогобицькому окружному осередку пропаганди працювали тільки його керівник та заступник; поступово щезали «техзвена» в районах, а відтак і надрайонах; роботу машиністок перебирали на себе референти; у 1949 р. ліквідовано пости масових пропагандистів, а за рахунок вивільнених людей підсилювалися районні осередки пропаганди [23, арк. 112].

Хоча про структуру інших референтур джерела подають інформації менше, можна припустити, що принципи їх внутрішньої побудови не відрізнялися від тих, що були дійовими у референтурі пропаганди. З іншого боку, очевидно, що структура кожної референтури залежала від її завдань, чисельності та особливостей праці. Так, у Дрогобицькій окрузі ОУН Служба безпеки, відповідно до основних напрямків праці, складалася з підреферентур (субреферентур) слідчої, бойової, вишкільної і технічної. Технічний підреферент (також субреферент, референт) керував технічною роботою, тобто переписував звіти, протоколи, керував зв'язком. Бойовий підреферент був командиром боївки СБ, займався охороною і господарським забезпеченням. Слідчі займалися веденням слідства, вишкільники — проведенням навчання. За цією схемою діяли референтури СБ на рівні округи, надрайонів і районів. Натомість у куцях були інформатори СБ [10, арк. 22]. Референт СБ, як і всі інші, підпо-

рядковувався по організаційній лінії провідникові відповідного терену, а по діловій лінії — референту СБ вищого проводу [10, арк. 22]. У листі Василя Сидора (Шелеста) до Івана Лавріва (Нечая) (літо 1947 р.) у питаннях відносин між референтами СБ і провідниками зазначалося: «Першим завжди є провідник, якому потрібно підпорядковуватися і перед ним звітуватися, а потім вже вищому керівнику» [23, арк. 193]. Причому наголошувалося, що до провідника необхідно було звертатися «друже провідник», а до референтів — «друже зверхнику» без будь-яких винятків. Провідник, незалежно від того, яку організаційну структуру очолював, прирівнювався до референта, що належав до вищого рівня [24, арк. 193].

Часто відбувалося суміщення посад, як і в інших підрозділах, наприклад, слідчого і технічного референта. Зрештою, через брак слідчих, їх роботу міг виконувати будь-який працівник референтури, із бойовиками включно [10, арк. 23]. Певний час, приблизно з осені 1946 р., на Дрогобиччині замість назви «Служба безпеки» СБ вживалася назва «Екзекутивний відділ» (ЕВ). За твердженням дослідників Д. Веденеєва і Г. Биструхіна, саме на Дрогобиччині вперше почали використовувати таку назву [1, с. 73]. Проте вона не прижилася і самі підпільники не завжди нею послуговувалися. Згодом назва ЕВ вийшла із вжитку.

Господарча референтура досить сильно була розбудована в період німецької окупації. Так, на рівні області та округу у ній працювали, крім референта, фінансовий підреферент, «магазинер» (відповідальний за запаси), контрольний та ін. При цьому працівники господарчої референтури діяли практично на всіх щаблях підпільної адміністрації до куштів включно. Проте на час створення Дрогобицької округи (весна 1945 р.) умови діяльності та потреби підпілля дещо змінилися, через що такий штат у господарчій референтурі тримати було недоцільно. Фактично вся праця зосереджувалася у руках референта, який був в окрузі, надрайоні чи районі, певний час також і в куцах. З плином часу у зв'язку з браком кадрів і зниженням потреби в господарчому забезпеченні через чисельне зменшення ОУН і УПА обов'язки господарчого референта розподілялися між іншими підпільниками, залежно від їх потреб. Зрештою, після 1949 р. потреба у господарчій референтурі відпадає.

Військова (організаційно-мобілізаційна) референтура на Дрогобиччині, як і в усій Галичині, наймасштабніше працювала у 1944 р. Основні функції військових референтів: вести реєстр військовозобов'язаного населення у своєму терені; підбирати необхідних фахівців, поповнювати добровольцями відділи; заготовляти і магазинувати зброю та амуніцію; забезпечувати продуктами харчування, одягом, медикаментами та ін. (у тісній співпраці з господарчим референтом); проводити навчання військових кадрів із членів і кандидатів ОУН; організовувати та керувати самооборонними кущовими відділами (СКВ); контролювати військову сторону діяльності боївків і відділів, які діяли при інших референтурах і осередках [21, арк. 166–167].

Проте навесні 1945 р. із зміною тактики УПА (переходом до дій невеликими підвідділами) потреба в діяльності такого підрозділу значно зменшилася. Відповідно у наказі УПА-Захід № 12 від 28 квітня 1945 р. зазначено, що функції військових (організаційно-мобілізаційних) референтів перебирають на себе командири тактичних відтинків [25, арк. 2]. З того часу через командира тактичного відтинку здійснювалася співпраця між ОУН і УПА, який за посадою був зверхником для всіх членів ОУН підзвітного терену у військових справах. У зв'язку з цим функції військової референтури Дрогобицького окружного проводу ОУН перебрала на себе команда ТВ «Маківка», командирів якої підпорядковувалися окремі військові референти в надрайонах і районах (вони були відповідно до потреб терену). Згідно з наказом ГВШ УПА ч. 2/49 від 02.09.1949 р., команда ТВ «Маківка» припинила існування у вересні 1949 р. [26, арк. 271]. Натомість військові референти надрайонних і районних проводів діяли, як правило, не пізніше 1947 р.

УЧХ наглядав за пораненими і хворими підпільниками та повстанцями, вакцинацією підпільників, надавав медичну допомогу населенню, виготовляв і закупляв медикаменти, організовував суспільну опіку над сім'ями заарештованих та вбитих [27, арк. 245; 10, арк. 18]. Структура референтури Українського Червного Хреста у 1944 р. передбачала працю за такими напрямками: санітарний; фармацевтичний; господарський; суспільної опіки [10, арк. 18]. Саме така схема діяла в період німецької окупації. Проте з весни 1945 р. маємо до-

стовірну інформацію тільки про працю санітарного підрозділу (підреферентури). Так, станом на осінь 1945 р. відомо про наявність лікаря Дрогобицької округи (Володимир Михайлунів — Баша), Стрийського надрайону (Олег Король — Бурунда), Самбірського надрайону (Ярослав Корецький — Скіль), а також Боринського району (Володимир Глинський — Модест) [28, арк. 135, 192, 237, 253; 29, арк. 231, 233; 30, арк. 132; 31, арк. 175; 32, арк. 162зв.]. Як і в інших підрозділах, що виконували допоміжну роль, невдовзі структуру було скорочено, працю вела тільки одна людина — референт УЧХ або взагалі окремої відповідальної людини за цей напрямок закріплено не було. Протягом 1948–1949 рр. референти УЧХ зникають з окружного, надрайонних і районних проводів ОУН Дрогобицької округи.

Улітку 1946 р. Боринський район перепідпорядковується з Дрогобицького Стрийському надрайону, а Меденицький, навпаки, із Стрийського — Дрогобицькому надрайону [14, арк. 260–261зв., 271–288]. Через створення четвертого Турківського надрайону у 1947 р. в адміністративно-територіальному устрої Дрогобицької округи відбулися досить значні зміни. До нього із Стрийського надрайону увійшли Боринський і Славський райони, а з Дрогобицького надрайону відійшов Турківський район. Турківський надрайон отримав завдання охопити прилеглі райони Закарпаття [33, арк. 15 зв.].

З літа 1947 р. Дрогобицька округа складалася з чотирьох надрайонів: Дрогобицького (Дрогобицький міський і районні проводи, Дублянський, Меденицький та Підбузький) [14, арк. 392–462], Самбірського (Добромільський, Нижньоустрицький, Самбірський, Старосамбірський, Стрілківський та Хирівський райони) [34, арк. 93–95], Стрийського (Стрийський та Сколівський районні проводи), Турківського (Боринський, Славський, Турківський райони Дрогобицької області та Закарпаття) [35, арк. 4; 10, арк. 201; 36, арк. 205].

Після цього змін в адміністративно-територіальному устрої не проводилося. Щоправда, відповідно до договору між Польщею та СРСР, 15 лютого 1951 р. Польщі було передано Нижньоустрицький район та окремі села Хирівського та Стрілківського районів тодішньої Дрогобицької області загальною територією 480 км².

Отже, адміністративно-територіальний устрій округи протягом її існування зазнавав окремих змін, зумовлених намаганням налагодити оптимальну взаємодію між керівними і низовими ланками. Остаточне впорядкування структури відбулося у 1947 р., і оскільки в подальшому змін не було, нововведення можна було вважати життєздатним і таким, що більш-менш вирішувало відповідну проблему. Тобто можна стверджувати, що ОУН вибудувала чітку структуру, на основі якої здійснювала свою діяльність.

Джерела та література

1. Веденєєв Д. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки : монографія / Дмитро Веденєєв, Геннадій Биструхін. — К. : К. І. С., 2007. — 568 с.
2. Кентій А. Нарис боротьби ОУН–УПА в Україні (1946–1956 рр.) / Анатолій Кентій. — К. : Інститут історії України НАН України, 1999. — 111 с.
3. Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. / Анатолій Кентій. — К. : Інститут історії України НАН України, 1999. — 220 с.
4. Киричук Ю. Український національний рух 40–50-х років ХХ століття : ідеологія та практика / Юрій Киричук. — Львів : Добра справа, 2003. — 464 с.
5. Русначенко А. Народ збурений : Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–50-х роках / Анатолій Русначенко. — К. : Університетське видавництво «Пульсари», 2002. — 519 с.
6. Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949 : Довідник перший / Петро Содоль. — Нью-Йорк : [б.в.], 1994. — 199 с.
7. Содоль П. Українська Повстанча армія 1943–1949 : Довідник другий / Петро Содоль. — Нью-Йорк : [б.в.], 1995. — 295 с.
8. Мороз В. Структура референтури пропаганди ОУН на Дрогобиччині (1944–1950-і рр.) / Володимир Мороз // Дрогобицький краєзнавчий збірник: Спецвипуск. — Дрогобич : НВЦ «Каменярь», 2002. — С. 188–198.
9. ГДА СБУ. — Ф. 13. — Спр. 372. — Т. 1. — 386 арк.
10. Там само. — Т. 9. — 336 арк.
11. Мороз В. З листування членів Проводу ОУН (листопад 1944 — травень 1945) // Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. — Львів, 2007. — Збірник 10: До 100-річчя від дня народження Романа Шухевича. — С. 43–44.
12. ЦДАВО України. — Ф. 3834. — Оп. 1. — Спр. 4. — 58 арк.
13. Там само. — Ф. 3836. — Оп. 1. — Спр. 67. — 381 арк.

14. ГДА СБУ. — Ф. 13. — Спр. 376. — Т. 78. — 462 арк.
15. Там само. — Т. 39. — 295 арк.
16. ГДА СБУ. — Ф. 5. — Спр. 67417. — Т. 3. — 273 арк.
17. Там само. — Ф. 13. — Спр. 372. — Т. 53. — 248 арк.
18. Федорівський С. Нотатки повстанця / Степан Федорівський. — Нью-Йорк : Прометей, 1962. — 207 с.
19. ГДА СБУ. — Ф. 13. — Спр. 376. — Т. 47. — 373 арк.
20. Літопис Української Повстанської Армії. Нова серія. Т. 9 : Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля : протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА [упоряд. О. Іщук, С. Кокін]. 1944–1945. — К. ; Торонто : [б.в.], 2007. — 912 с.
21. ГДА СБУ. — Ф. 13. — Спр. 372. — Т. 5. — 457 арк.
22. Прірва Є. Українські підпільні видання під московсько-більшевицькою окупацією // До зброї. Журнал української військово-політичної думки. — 1950. — Вип. 2 (15). — С. 31–32.
23. ГДА СБУ. — Ф. 13. — Спр. 376. — Т. 73. — 262 арк.
24. ГДА СБУ. — Ф. 2-Н. — Оп. 60. — Спр. 16. — 409 арк.
25. ЦДАВО України. — Ф. 3836. — Оп. 1. — Спр. 70. — 10 арк.
26. ГДА СБУ. — Ф. 13. — Спр. 376. — Т. 60. — 300 арк.
27. Там само. — Спр. 372. — Т. 4. — 373 арк.
28. Там само. — Ф. 2-Н. — Оп. 58. — Спр. 11. — 308 арк.
29. Там само. — Ф. 13. — Спр. 372. — Т. 3. — 315 арк.
30. Там само. — Т. 77. — 426 арк.
31. Там само. — Спр. 376. — Т. 74. — 375 арк.
32. ДАЛО. — Ф. П-5001. — Оп. 7. — Спр. 218. — 182 арк.
33. Архів УСБУ ЛО. — Спр. П-38686. — 87 арк.
34. ГДА СБУ. — Ф. 13. — Спр. 398. — Т. 4. — 200 арк.
35. Там само. — Ф. 2-Н. — Оп. 98. — Спр. 6. — 94 арк.
36. Там само. — Ф. 13. — Спр. 376. — Т. 76. — 459 арк.

Анотації

Ильницький В. І. Структура Дрогобычской округи ОУН (1945–1952).

В статье впервые на неизвестных и малоизвестных архивных материалах воссоздана организационная структура оуновского подполья в Дрогобычской области с середины 40-х до начала 50-х годов. Автор исследовал особенности деятельности подполья на упомянутых территориях, проследил процесс реорганизации референтур согласно условиям ведения борьбы.

Ilnytskyy V. I. The Structure of OUN Drohobych district (1945–1952).

The paper is based on the unknown and little-known archival materials and reproduces the organizational structure of the OUN underground in Drohobych region from the middle of 40-th to the early of 50-th of 20 century. The author investigates the characteristics of the underground on this territory and traces the process of Referenty reorganization under the terms of struggle.

Н. М. Кіндрачук

РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ключові слова: туристична діяльність, культура, міжкультурна комунікація, Карпатський регіон України, культурний туризм.

Ключевые слова: туристическая деятельность, культура, межкультурная коммуникация, Карпатский регион Украины, культурный туризм.

Key words: tourism, culture, intercultural communication, Carpathian region in Ukraine, cultural tourism.

Останнім часом туризм став дієвим важелем в історичному, політичному, духовному та культурному розвитку України. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток регіонального туризму. Насамперед це стосується Карпатського регіону України (КРУ), який є своєрідним ареалом збереження національної культури, духовності нашої держави, унікальним регіоном, де постійно підтримуються і зберігаються традиції та звичаї предків. Все це об'єктивно зумовлює необхідність проведення наукових досліджень сучасного стану та перспектив розвитку культурного туризму в Українських Карпатах.

Актуальність даного дослідження обумовлена тим значенням, яке отримує культурний туризм в епоху глобалізації. Саме культурний туризм дає можливість повернутися до вивчення культурної спадщини людства, її гуманістичного змісту, він несе в собі інтегративний потенціал, що поєднує всіх подорожуючих людей в прагненні до розкриття життя у всій повноті його проявів.